

**ПОЕТИКА ВІЙНИ У ЗБІРЦІ НОВЕЛ МАРКА ЧЕРЕМШИНИ
«СЕЛО ЗА ВІЙНИ» ТА СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МАЛІЙ ПРОЗИ****Тетяна Лях**

*Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет», 88000, м. Ужгород, вул. Університетська, 14;
e-mail: tatianalyakh592@gmail.com*

У статті досліджено поетику війни у збірці новел Марка Черемшини «Село за війни» та в сучасній українській малій прозі. Простежено, як у новелах Марка Черемшини та сучасних українських авторів (С. Жадана, А. Чеха, К. Москальця та ін.) через поетику війни актуалізується національно-екзистенційний дискурс. Ключовими екзистенційними ситуаціями буття людини в час війни є біль, страх, безсилля, «безґрунтів'я», а також позитивні екзистенціали надії, віри, співчуття. Порівняльний аналіз новел Марка Черемшини та сучасної української малої прози на тему війни визначає подальші шляхи дослідження української новелістики на тему війни.

Ключові слова: *новела, щоденник, війна, поетика, образ, національно-екзистенційний дискурс.*

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Війна загострює увагу митців та письменників до внутрішнього світу людини, що формує відповідну поетику художнього твору. Переживання людини в час війни крізь призму ліризму та епічної масштабності відображають жанри малої прози: оповідання, новела, нарис, есе та ін. Влучно передає філософування автора, психічні стани і зовнішні реалії людини на війні жанр новели, адже його важливою прикметою є названа І. Франком здатність реагувати на ритм епохи, бути «найбільш універсальним і свобідним родом літератури, найвідповіднішим нашому нервовому часові» [18, с. 524].

В українській літературі тема війни пов'язана з осмисленням сенсу буття людини, її місця у світі та в історичному поступі нації, тому в новелах Марка Черемшини та сучасних українських авторів (С. Жадана, А. Чеха, К. Москальця та ін.) через поетику війни актуалізується національно-екзистенційний дискурс.

Аналіз останніх досліджень. Воєнні новели Марка Черемшини стали об'єктом уваги багатьох літературознавців і критиків. Поетику цих творів докладно вивчали І. Денисюк, Д. Донцов, М. Зеров, А. Музичка та ін. Як відзначав А. Музичка, «світова війна та війна з Польщею й сього-

днішній стан Галичини під Польщею дали йому (Черемшині. – Т.Л.) новий матеріал, що саме підходив до його техніки голосінь, історичних пісень і давніх епічних пісень у сьогоднішній формі народніх колядок» [14, с. 138]. Д. Донцов відзначав драматизм воєнних новел Марка Черемшини, стверджував, що «відтворений ним трагізм війни є найкращим, що дала наша література під тим оглядом» [7, с. 197]. М. Зеров зауважував, що збірці «Село за війни» властивий «літописний тон», який «прекрасно відтіняється у нього діалогічними та ліричними вставками» [9, с. 426].

І. Денисюк справедливо відзначав, що, «на відміну від зображення окремого випадку в селі за війни у творчості Кобилянської, Стефаника, Яцкова, Черемшина показує маси, село (під ним розуміється цілий край)». Дослідник підкреслює жанрову своєрідність збірки «Село за війни»: «Окремі фрагменти, з'єднані місцем, часом і спільністю переживання, утворили новелістичну повість – оригінальний мистецький твір» [5, с. 85]. І. Денисюк убачає у використанні Марком Черемшиною цього жанру загальну тенденцію малої прози початку ХХ ст. «дещо почерпнути з великих форм прози, що позначається на циклізації новел та оповідань» [6, с. 206]. В. Дорошенко висловлює думку, що «оповідання Черемшини з часу цього катаклізму – це чудова ілюстрація до історії Галицької України за великої війни» [8, с. 84].

Серед наукових студій, присвячених сучасній воєнній прозі, привертають увагу розвідки Н. Герасименко, Я. Кулінської, М. Рябченко, Л. Тарнашинської. М. Рябченко класифікує сучасну воєнну прозу як еґодокументи (щоденники, спогади) і еґо-тексти (автобіографічна художня проза й есеїстика) [16]. Крім цього, дослідниця поділяє авторів на цивільних осіб і учасників АТО. До першої групи відносить невійськових письменників і журналістів, до другої – мобілізованих письменників чи письменників-добровольців, а також бійців, які не мали літературного досвіду до війни [16].

На позначення сучасної воєнної літератури М. Рябченко пропонує поняття «ветеранська проза». Зустрічається у її працях і термін «комбатанська проза». Однак щодо категорій осіб, які належать до ветеранів, є певна невизначеність. Тому, на думку дослідниці Я. Кулінської, вживання термінів «воєнна проза», «армійська», «мілітарна» та «комбатанська» – найприйнятніші для жанрово-стильового аналізу творів такого дискурсу. Також є тексти, написані саме в естетиці традиційної лейтенантської прози [10, с. 35].

Я. Кулінська з'ясовує тематику та проблематику, стильові особливості, систему образів і настроєву парадигму у малій прозі сучасної воєнної літератури. Об'єктом уваги дослідниці стали збірки малої прози «Рокада» Г. Цимбалюка, «Вовче» К. Чабали, «Літо-АТО» Олафа Клеменсена, об'єднані спільною темою: «усі три книжки малої прози фонта-

нують почуттями болю, любові і тривоги за Україну, за її майбутнє» [10, с. 39]. Дослідниця вирізняє три різновиди текстів сучасної воєнної літератури: одні з них належать до «окопної прози», частина – до батального жанру, інші – презентують тексти з елементами магічного. Особлива увага у статті приділена історично-соціальному контексту, що впливає на поведінку героя-сучасника і формує її.

Жанрову природу творів сучасної воєнної прози (повісті й романи) періоду 2014 – 2022 рр., найважливіші структурні й функціональні особливості текстів, проблемно-тематичні пріоритети письменників та особливості авторського стилю вивчає Н. Герасименко [4]. Дослідниця веде мову про «високу і масову літературу», а також «межову сферу» з їхніми ціннісними та аксіологічними характеристиками [4, с. 37].

Серед найновіших сучасних праць, у якій переосмислено реалії, відображені в кіноповісті Олександра Довженка «Україна в огні», і подій лютого-травня 2022 року, є книга Л. Тарнашинської [17]. Авторка переосмислює твір О. Довженка у порівнянні з сучасною воєнною літературою. Дослідниця слушно зауважила, що «моральний вишкіл нинішніх борців за територіальну цілісність України та її незалежність бере витоки також з тієї пасіонарної енергії, з якою прийшли у цей світ шістдесятники. Так розвернулася новітня українська історія, що вже, умовно кажучи, онуки шістдесятників покликані долею стати Воїнами» [17, с. 133].

Попри значну увагу дослідників до сучасної української малої прози на тему війни, цей феномен сьогодні є малодослідженим. Компаративний аналіз поезики та жанрової своєрідності збірки новел Марка Черемшини «Село за війни» та яскравих зразків воєнної малої прози сучасних українських письменників в українському літературознавстві ще не був здійснений, що робить пропоноване дослідження актуальним.

Мета статті – дослідити поезику війни у збірці новел Марка Черемшини «Село за війни» та в сучасній українській малій прозі, визначити жанрову своєрідність вказаних творів, простежити національно-екзистенційний дискурс воєнних новел Марка Черемшини та сучасних українських авторів (С. Жадана, А. Чеха, К. Москальця та ін.).

Виклад основного матеріалу. В українській літературі кінця XIX – початку XX століть активно розвиваються жанри малої прози: оповідання, новела, нарис, есе та ін., а також гібридні форми, які виникли у процесі родової та жанрової взаємодії (поезії у прозі, ліричні мініатюри тощо). Тоді ж формуються жанрові різновиди новели, «завершується процес створення лаконічної, гостроконфліктної новели акції» [6, с. 149]; чітких жанрових ознак набуває лірико-настроєва новела, яка «будується не на зовнішній подійності, а на розвитку теми, який відбувається за діалектичною тріадою: теза – антитеза – синтез» [6, с. 178]. Підвид малої прози, який виникає на початку XX ст. в українській літературі, І. Денисюк називає за аналогією до пейзажної лірики «пейзаж-

ною новелою», у якій відбувається «показ героя у зв'язку з навколишньою атмосферою, якою він дихає, його емоційного сприйняття природи» [6, с. 179]. Вказані жанрові різновиди новели спостерігаємо у творчості сучасних письменників, адже відображення психології людини на війні потребує ліризму, психологізму, уваги до художніх деталей тощо.

Марко Черемшина вдається до ліризації прози, прийомів міфопоетики. Так, письменник використовує ці художні засоби, малюючи початок війни та евакуацію людей, в ліричному образку «Село потерпає», що відкриває цикл новел. Настрій людей відображають метафорична, ритмізована мова, зорові та звукові образи, персоніфікація. Автор вдається до стилістики, характерної для фольклору, зокрема для дум і балад. Сам твір нагадує космогонічний міф, у якому відтворюється актуальний стан Всесвіту, домінують космогонічні образи гори, неба, землі. За війни спокій завжди мирного неба порушений: «Луна йому вночі спати не давала, гранею ребра припікала, лице черленила» [19, с. 90]. Червона барва, якої набуває небо, робить картину схожою на апокаліптичну візію, асоціюється з кров'ю, деструкцією.

Для воєнних новел Марка Черемшини характерна жанрово-стильова еkleктика. Спільними для циклу новел збірки Марка Черемшини є час і обставини, місце дії, персонажі, мотиви, тут спостерігаємо одночасний показ декількох епізодів, які автор майстерно пов'язує між собою тощо.

Принцип циклізації спостерігаємо в сучасній малій прозі на тему війни. Так, збірку О. Вільчинського «У степу під Авдіївкою» (2018) можна розглядати як цикл творів, яких об'єднують спільні персонажі, місце і час дії, проте кожен твір може бути самодостатнім, адже має окрему назву і відображає певний епізод чи історію з життя головного персонажа Романа Данилюка. Він та його побратими опинилися неподалік «авдіївської промки» і працюють як штурмова рота та окрема тактична група. Збірку також можна назвати романом у новелах, адже кожен твір є невід'ємним елементом мозаїки людських доль, братерства, довгих філософських бесід і надій, які так і залишилися нереалізованими для головних персонажів: «Друг Брест і друг Луїс – це були перші наші втрати в перший день нового 2017 року» [2, с. 184]. Однак звитяга і жага перемоги не спиняють їхніх побратимів: «плануємо просунутися ще далі за балку і вздовж ясинуватської розв'язки, відвойовуючи метр за метром рідну землю, покращуючи свої позиції і тим самим наближаючи майбутній наступ і нашу перемогу» [2, с. 185].

Новели Марка Черемшини на тему війни та сучасна українська мала проза відображають фрагменти автобіографії письменників, що надає цим творам рис жанру щоденника. Щоденники, листи, мемуари є унікальними джерелами для дослідження екзистенціального досвіду людини в час війни. Щоденник «має реальний есеїстичний та художній аспекти,

що перетинаються у розімкнутій структурі цілісного твору, виповненого роздумами автора про різні події, спогадами, характеристиками сучасників тощо і його оцінками зображуваних явищ» [11, с. 592-593]. Новели на тему війни набувають рис щоденника, а щоденник чи його фрагменти – ознак лірико-настроєвої новели.

Ознаки жанру щоденника спостерігаємо у збірці Марка Черемшини «Село за війни»: «репортажний» стиль, конкретні факти. Крім того, воєнні реалії, відображені у збірці, автор спочатку зафіксував у власному «Щоденнику», датованому листопадом 1914 – січнем 1915 р. Просторові координати збірки «Село за війни» – уся Гуцульщина. Часові межі – Перша світова війна від початку і до завершення. Новели розташовано за хронологічним принципом: початок війни та евакуація населення («Село потерпає»), формування загонів Українських Січових Стрільців («Перші стріли»), переслідування мирного населення («Поменник», «Бодай їм путь пропала!», «Зрадник»), жахливі картини спустошеного війною села («Після бою», «Село вигибає»). Новели творять всеохопну картину «села за війни».

Жанр щоденника дуже активно використовують сучасні письменники (С. Жадан, «Над містом майорять наші прапори»; Б. Романцова, «Щоденник надії»; А. Чех, «Ненавидіти по-справжньому – страшна річ» та ін.), адже він дає змогу зафіксувати події війни, емоції і настрої людей, власні рефлексії. Сучасні письменники насамперед виступають очевидцями історичної епохи, більшість із них є учасниками бойових дій, волонтерами. Усі ці події, обличчя людей, емоції, враження автори фіксують у щоденниках. Так, С. Жадан влучно передає власні емоції від звичайних буденних подій і ситуацій, образів, звуків, які чує щодня, проходячи рідним містом Харковом, що надає щоденнику рис ліричної новели: «Час спресувався, вся ця біда триває, як один день, лишаючи по собі хіба що спалахи: начштабу нового підрозділу, який підвозить від однієї адреси до іншої, бабуся, яка в магазині купує два зелені яблука за п'ять п'ятдесят і рішуче не хоче, аби за неї заплатили <...>» [1, с. 38].

Перша світова війна поставила людину перед обличчям жорстоких реалій, тому виникає відчуття втрати сенсу власного існування, самотності, розпачу, порожнечі. Осягнути сенс буття людину спонукають межові (екзистенційні) ситуації, за яких змінюється звичний плин життя. У такій ситуації людина переживає екзистенційний страх (за Сартром, «екзистенційну тривогу», «нудоту», за Камю – «тугу», «нудьгу»), бо перед нею раптом відкривається незбагненність світу, і людина усвідомлює свою смертність, марність свого існування, приреченість на самотність і страждання [15, с. 260]. Екзистенційні мотиви характерні для української літератури початку ХХ століття, зокрема для новел Марка Черемшини, де переважає внутрішній світ людини, адже «серцевина екзистенціалізму – в індивідуалізмі та суб'єктивності» [13, с. 8].

В українській літературі та мистецтві екзистенційний вибір людини тісно переплетений з національним виміром її буття, адже українцям доводилося впродовж століть жити, потерпаючи від імперської російської політики як на початку ХХ століття, так і сьогодні. Національно-екзистенційний дискурс артикулює індивідуально-авторське сприйняття світу, духовні пошуки митця. Реконструкція такого дискурсу в жанрах малої прози відбувається на різних текстуальних рівнях: тема, мотиви, композиція, стилістичні засоби формують у творі дискурсивну сферу, крізь призму якої осмислюється війна.

Екзистенційний модус рідного краю, села, яке «потерпає» від війни, перебуваючи на межі життя і смерті, стане ключовим для творчості письменників початку ХХ століття. Марко Черемшина малює початок війни та евакуацію людей у ліричному образку «Село потерпає». Нових смислових відтінків, пов'язаних із травматичним досвідом, він набуває у сучасних авторів, котрі, вдаються до прийомів імпресіонізму, передаючи власні враження від побаченого чи почутого на війні, як ми це бачимо в «Щоденнику надії» Б. Романцової: «Війна – це некрасиво. Це хворі, яким стає погано біля наметів або в наметах. Сумки, з яких пахне чимось дуже старим. Це мити намети після сотні людей, які провели там п'ять годин. Це знервовані дорослі і шоковані діти» [1, с. 57].

К. Москалець, творячи візію війни, вдається до символіки кольору: «Ось ця картина, ця візія, на якій можна зупинити погляд. Чорні обвуглені танки, чорні трупи, яким український хліб став поперек горла. Чорні березневі поля, з яких уже зійшов сніг. Починається нова історія. Чорне на чорному, з якого проростають нові жита і нові життя, вже без оскажених сусідів, так само як у шпарині на сході зароджується перша цятка непереможного світла. І я сподіваюся дожити разом з усіма вами, дорогі мої українські брати й сестри, до того дня, коли з надр чорноти, бруду й гаданої безвиході народиться наша перемога. Світла і чиста, як білий світ, як перший сніг» [3, с. 209].

Марко Черемшина торкається морально-етичної проблеми людини в час війни. У новелі «Бодай їм путь пропала!» автор показує, як війна нищить село не лише фізично, а й морально: «Гей, та ж бо то на світі пусте село! Один одного в лижці води втопив би. Таке то все бідне, студене, а таке люте, з'їдливе, таке ненависне» [19, с. 100].

Сучасний автор С. Жадан помітив, як війна оприявнює моральне обличчя кожної людини, її психічне ество: «Нині містяни чітко діляться на дві категорії – одні знайшли себе в цій ситуації, інші – ні. Особливо тяжко це позначається на чоловіках – коли дорослий, до війни успішний і впевнений у собі мужик сидить із бабусями й чекає, що волонтери привезуть консерви. Або коли йде чоловік вулицею й ти бачиш у його погляді порожнечу.<...> Це, ймовірно, печальне нагадування про ті руйнації, які з нами робить ця війна...» [1, с. 40-41].

Людині часом буває важко пережити травматичний досвід війни, і кожен по-своєму намагається подолати страх, безсилля. Дуже влучно передають стан людей на війні слова С. Жадана: «Що передусім змінює війна? Відчуття часу, відчуття простору. Дуже швидко змінюється контур перспективи, контур часової протяжності. Людина в просторі війни намагається не вибудовувати собі планів на майбутнє, намагається не надто думати про те, яким цей світ буде потім. Вагу і значення має лише те, що відбувається з тобою тут і тепер» [3, с. 104].

Крізь призму процесу читання і творення власної абетки війни переживає цей травматичний досвід ліричний суб'єкт сучасного українського автора О. Михеда: «Заново навчитися говорити (а травма постійно говорить, не може мовчати). Вивчити літери цієї абетки повномасштабної війни. Навчитися читати емоції близьких і нових знайомих. Повернутися до читання як звички попереднього життя, як ознаки нормальності й безпеки, якої вже нема» [3, с. 200]. Читання письменник розглядає як інструмент медитації у цей скрутний час, а також як місток між поколіннями: «Віру в силу літератури повертає відчуття зв'язку з поколіннями українських письменників та письменниць, які вже зустрічалися з тим самим ворогом і проходили крізь те саме пекло» [3, с. 203].

Війна не може заблокувати в людини переживання позитивних екзистенціалів надії, віри, співчуття. Скажімо, ліричний суб'єкт О. Сливинського, складаючи «власний словник війни», написав: «<...> у «Словнику» поруч зі «свободою» є слова «щастя» і «любов», а ще – «тиша», «спів» і «краса». Це – сильні слова. Ми спираємося на них. Вони – як камені, по яких ми перейдемо на той бік через цю каламутну ріку» [1, с. 226].

Марко Черемшина свою віру у відродження села після війни відтворює в новелі «Село вигибає». Автор передає в образах персонажів новели поляризацію двох буттєвих модусів – життя та смерті: на все село, яке знищила війна, залишилися «висока і, як старий дуб, грубезна баба» та «струнка, чорнобрива дівчина» Анничка. Баба доглядає вмираючих у трупарні, Анничка має «заманювати» людей, щоб дали хліба. На думку Н. Мафтин, Анничка символізує «продовження роду, етносу, його майбутнє» [12, с. 21].

Ще одним важливим екзистенціалом буття людини, який осмислюється філософами-екзистенціалістами, є стан людської «бездомності», який у XX столітті осмислюють філософи М. Бубер, К. Ясперс, М. Мерло-Понті, котрі розглядали людину у світі крізь призму відчуття «влаштованості» і «невлаштованості». Подібну екзистенційну ситуацію спостерігаємо в малій прозі на тему війни українських авторів. Утрата дому українцями, котрі міцно прив'язані до своєї рідної землі чи рідного міста, стає справжньою трагедією. У образку Марка Черемшини «Село потерпає» село після евакуації стало «гей того мохнате коріння, що вітер його із землі вирвав і на скалу кинув, аби мокло та й усихало» [19, с. 91].

Тема переселенців нині є однією з найболючіших для сучасного українського суспільства. «Ми не тікаємо, – кажуть утомлені жінки з дітьми, кажуть літні люди <...> Ми не тікаємо, а рятуємося від війни. Нас жене не страх, а неможливість там бути. «Біженець» – слабке слово», – пише своєю есеї сучасний автор О. Сливинський [1, с. 223].

Літературознавиця і письменниця Т. Гундорова в есеї «Корінням вверх, або Страх міграції» відтворює власні переживання міграції крізь призму екзистенціалу страху, переосмислюючи тексти українських науковців і письменників: «Страх вимушеного переселення існує, і я відчула його сповна. Тому так резонувало мені перенесення-накладання двох часів і уявне повторення того статусу розірваного буття, викорінення, зависання між буттям і небуттям, яке я відчитувала в інтелектуальних есеях Шевельова чи текстах Косача та Петрова» [3, с. 87]. Письменниця цитує думки видатного українського вченого Ю. Шевельова про «безгрунтярство» і проєкує їх на власний досвід вимушеного переселенства: «Проблема безгрунтярства – це, може, найхарактеристичніша проблема ХХ сторіччя. <...> Всі історичні процеси нашого часу ніби спеціально спрямовані на те, щоб позбавити людину ґрунту» [3, с. 85]. «Саме там, у буттєвості людини як іммігранта, в існуванні, яке зводиться до відчуження-і-переселення, заховані страх і бездомність» [3, с. 87-88], – робить висновок письменниця.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Українська мала проза на тему війни характеризується жанровим розмаїттям. На початку ХХ століття для неї характерні ліризм, настроєвість, увага до внутрішнього світу персонажів. Ці ознаки спостерігаємо в сучасній малій прозі, де поетику війни творять різні текстуальні рівні: тема, мотиви, композиція, стилістичні засоби тощо. Важливо, що в новелах на тему війни через поетику оприявнюється національно-екзистенційний дискурс, який артикулює національні основи буття, духовні пошуки авторів у час війни. У творах Марка Черемшини та сучасних письменників ключовими екзистенційними ситуаціями буття людини в час війни є біль, страх, безсилля, «бездомність», а також позитивні екзистенціали надії, віри, співчуття.

Порівняльний аналіз збірки новел Марка Черемшини «Село за війни» та сучасної української малої прози окреслює подальші шляхи дослідження української новелістики на тему війни, поглиблює уявлення про поетику воєнних новел Марка Черемшини та сучасних авторів.

Література

1. Війна 2022: щоденники, есеї, поезія: антологія. – Львів: Видавництво Старого Лева; Варшава: «Нова Польща», 2023. – 440 с.
2. Вільчинський О. У степу під Авдіївкою. – Харків: Фоліо, 2018. – 187 с.

3. Воєнний стан: антологія / передмова В. Залужного. – Чернівці: Видавець Померанцев Святослав, 2023. – 368 с.
4. Герасименко Н. Сучасна воєнна проза: жанрово-стильова типологія // Слово і час. – 2023. – № 3. – С. 35-49.
5. Денисюк І. Жанрово-стильова специфіка прози Марка Черемшини // Живий у пам'яті народній: відзначення сторіччя з дня народження Марка Черемшини / упор. Ф. Погребенник. – К.: Дніпро, 1975. – С. 79-88.
6. Денисюк І. Розвиток української малої прози XIX – поч. XX ст. – Львів: Науково-видавниче товариство «Академічний експрес», 1999. – 280 с.
7. Донцов Д. Марко Черемшина // Донцов Д. Літературна есеїстика / відп. ред. і упоряд. О. Баган; Наук.-ідеологіч. центр ім. Дмитра Донцова. – Дрогобич: Вид. фірма «Відродження», 2009. – С. 190-208.
8. Дорошенко В. Творчість Марка Черемшини // Гуйванюк М. Марко Черемшина: невідоме й призабуте. Наукові розвідки, републікації, документи. – Снятин: ПРУТ ПРИНТ, 2007. – С. 82-85.
9. Зеров М. Марко Черемшина й галицька проза // Зеров М. Твори: у 2-х т. / упорядк. Г.П. Кочура, Д.В. Павличка. – К.: Дніпро, 1990. – Т. 2: Історико-літературні та літературознавчі праці – 1990. – С. 401-435.
10. Кулінська І.Я. Тема війни на Сході України в сучасній малій прозі (на матеріалі книжок «Рокада» Г. Цимбалюка, «Вовче» К. Чабали, «Літо-АТО» Олафа Клеменсена та ін.) // Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. – Том 31 (70), № 4, Ч. 4. – 2020 – С. 34-41.
11. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / авт.-укладач Ю.І. Ковалів. – Т. 2. – Київ, 2007. – 624 с.
12. Мафтин Н. Неоромантична модель гуцульського дивосвіту (про новелістику Марка Черемшини) // Слово і час. – 1999. – № 6. – С. 20-24.
13. Михайловська Н. Трагічні оптимісти: екзистенційне філософування в українській літературі XIX – першої пол. XX ст. – Львів: Світ, 1998. – 212 с.
14. Музичка А. Марко Черемшина (Іван Семанюк). – Одеса: Держвидав України, 1928. – 280 с.
15. Пахаренко В.І. Українська поетика: монографія. – Черкаси: Вид-во «Відлуння-Плюс», 2002. – 404 с.
16. Рябченко М. Комбатантська проза в сучасній українській літературі: жанрові та художні особливості // Слово і Час. – 2019. – № 6. – С. 62-73.
17. Тарнашинська Л. «Україна в огні». Війна 2022 крізь призму Довженка: 100 днів протиСТОяння. – Київ: «Смолоскип», 2023. – 168 с.
18. Франко І. З остатніх десятиліть XIX в. // Франко І. Зібр. тв.: у 50 т. Т. 41: Літературно-критичні праці (1890–1910) / [редкол.: М.Д. Бернштейн, Г.Д. Вервес та ін.; ред. тому П.Й. Колесник; упорядкув. та

комент. В.І. Кречотня, Т.Г. Третьяченко]. – К.: Наук. думка, 1984. – С. 471-529.

19. Черемшина Марко. Новели; Посвяти Василю Стефанику; Ранні твори; Переклади; Літературно-критичні виступи; Спогади; Автобіографія; Листи / [вступ. ст., упорядкув. й прим. О.В. Мишанича; ред. тому В.М. Русанівський]. – К.: Наук. думка, 1987. – 448 с.

THE POETICS OF WAR IN THE COLLECTION OF SHORT STORIES BY MARKO CHEREMSHYNA «SELO ZA VIINY» AND CONTEMPORARY UKRAINIAN SHORT STORIES

Tetiana Liakh

*State higher educational institution "Uzhhorod National University";
88000, Uzhgorod, st. 14 University Street;
e-mail: tatianalyakh592@gmail.com*

***Summary.** The article deals with the poetics of war, defines genre specificity, outlines the national and existential discourse in the collection of short stories by Marko Cheremshyna «Selo za viyny» («Village during wartime») and in the short stories of modern Ukrainian authors (S. Zhadan, A. Chekh, K. Moskalets, etc.). Existential situations of human's life during wartime are pain, fear, powerlessness, homelessness, as well as positive existential situations of hope, faith, and compassion. These situations are head in the works on the theme of war by Marko Cheremshyna and modern authors. A comparative analysis of Marko Cheremshyna collection «Selo za viyny» and contemporary Ukrainian short stories outlines further ways of researching short stories on the theme of war, the understanding of the poetics of short story genre.*

***Key words:** short story, diary, war, poetics, image, national and existential discourse.*